

The Holy See

KATEHEZA PAPE BENEDIKTA XVI.

NA OPĆOJ AUDIJENCIJI

Srijeda, 18. veljače 2009.

Beda Časni

Draga braćo i sestre!

Svetac čiji ćemo lik danas malo poblie upoznati zove se Beda i rođen je na sjeveroistoku Engleske, točnije u Northumberlandu 672. ili 673. godine. Sam je pripovijedao kako su ga njegovi roditelji, u dobi od sedam godina, povjerili opatu oblinjeg benediktinskog samostana da se ondje školuje. "U tome sam samostanu – podsjeća on – od tada trajno ivio, intenzivno se posvećujući proučavanju Svetog pisma i, dok sam obdravao stegu Pravila i svakoga dana pjevao u crkvi, bilo mi je uvijek milo učiti, poučavati ili pisati" (Historia eccl. Anglorum, V, 24). I doista, Beda je izrastao u jednog od najčuvenijih srednjovjekovnih erudita, pročitavši mnoge dragocjene rukopise koje su mu donosili njegovi opati po povratku sa čestih putovanja na kontinent i u Rim. Učenje i glasoviti spisi su mu priskrbili mnoga prijateljstva s najvanijim ličnostima njegova doba, koji su ga poticali da nastavi sa svojim radom koji je bio na dobrobit mnogima. Nakon što je obolio, nije prestao raditi, sačuvavši uvijek duhovnu radost koja se izraavala u molitvi i pjesmi. Svoje najvanije djelo Historia ecclesiastica gentis Anglorum zaključuje ovim zazivom: "Molim te, dobri Isuse, koji si mi dobrostivo dopustio da se napajam slatkim riječima tvoje mudrosti, udijeli mi, u svojoj dobrohotnosti, da jednoga dana dođem tebi, izvoru svake mudrosti, i da vječno uivam blizinu lica tvogega". Smrt ga je snašla 26. svibnja 735., na Uzašašće.

Sveto je pismo stalni izvor Bedine teološke misli. Nakon što je prethodno pomno kritički proučio svetopisamski tekst (do nas je došao primjerak monumentalnog Codex Amiatinus Vulgate, na kojem je Beda radio), on je komentirao Bibliju, čitajući je u kristološkom ključu, to jest ujedinjuje dvoje: s jedne strane sluša što točno kae sam tekst, a s druge je uvjeren da je ključ za shvaćanje

Svetog pisma kao jedne Boje riječi Krist i s Kristom se, u njegovu svjetlu, Stari i Novi zavjet shvaćaju kao "jedno" Sveto Pismo. Starozavjetni i novozavjetni događaji slono koračaju, oni su put koji vodi do Krista, premda su izraeni u različitim znakovima i institucijama (on to naziva *concordia sacramentorum*). Na primjer, šator saveza koji je Mojsije podigao u pustinji te prvi i drugi jeruzalemski hram su slike Crkve, novog hrama koji je izgrađen ivim kamenjem, povezanim ljubavlju Duha Svetoga, na Kristu i apostolima. I kao što su izgrađivanju drevnoga hrama pridonijeli također poganski narodi, tako što su dali na raspolaganje probrane materijale i tehničko iskustvo svojih najvršnjih graditelja, tako su izgrađivanju Crkve pridonijeli apostoli i učitelji ne samo iz drevnih idovskih, grčkih i latinskih plemena, već također novi narodi, među kojima Beda rado ubraja irsko-keltske i anglosaksonske narode. Sveti Beda vidi kako sve više raste univerzalnost Crkve koja nije suena na određenu kulturu, već se sastoji od svih svjetskih kultura koje se moraju otvoriti Kristu i naći u njemu svoje ishodište.

Druga Bedina omiljena tema je povijest Crkve. Nakon proučavanja doba opisanog u Djelima apostolskim, on prelazi na povijest otaca i koncila. U *Chronica Maiora* Beda ispisuje kronologiju koja će postati temelj općeg kalendara "ab incarnatione Domini". Do tada se vrijeme računalo od osnutka grada Rima. Beda, uvidjevši da je prava referentna točka i središte povijesti Kristovo rođenje, dao nam je taj kalendar u kojem se povijest računa polazeći od Gospodinova utjelovljenja. Donosi bilješke o prvih šest koncila i njihovu tijeku, vjerno predstavljajući kristološki, mariološki i soteriološki nauk te prokazujući monofizitska i monotelitistička, ikonoklastička i neo-pelagijanistička krivovjerja. Na kraju s pomoću točnih dokumenata i u maniri vještog pisca sastavlja već spomenutu Crkvenu povijest engleskih naroda, zbog koje je priznat kao "otac engleske historiografije". Karakteristične crte Crkve koje Beda voli isticati su slijedeće: katolištvo kao vjernost tradiciji i ujedno otvorenost povijesnim razvojem i kao traenje "jedinstva u različitosti", prema smjernicama koje je papa Grgur Veliki bio dao Augustinu Canterburyjskom; zatim apostolicitet i romanstvo: u vezi s tim drao je kako je od presudne vanosti uvjeriti sve irsko-keltske i pitske (Piti su bili savez plemena koja su od 3. do 10. stoljeća ivjela na tlu današnje središnje i sjeverne Škotske, pr.) Crkve da zajedno slave Uskrs prema rimskom kalendaru. Djelo Računanje, koje je plod njegova znanstvenog rada na utvrđivanju točnog datuma slavljenja Uskrsa, a samim tim i čitavoga ciklusa liturgijske godine, postalo je referentni tekst za čitavu Katoličku Crkvu.

Beda je bio također glasoviti učitelj liturgijske teologije. U homilijama uz nedjeljna i blagdanska evanđelja razvio je pravu mistagogiju, poučavajući vjernike radosnom slavljenju otajstva vjere i njihovu dosljednom ivljenju u vlastitom ivotu, u iščekivanju punog očitovanja Kristova ponovnog dolaska, kada ćemo, sa svojim proslavljenim tijelima, biti pripušteni u rtvenu procesiju u vječnoj nebeskoj liturgiji. Povodeći se za "realizmom" Ćirilovih, Ambrozijevih i Augustinovih kateheza, Beda uči da sakramenti inicijacije čine svakog vjernika "ne samo kršćaninom već Kristom". Svaki put, naime, kada neka vjerna duša primi i pohrani s ljubavlju Boju riječ, po uzoru na Mariju ponovno začinje i rađa Krista. A svaki put kada skupina novokrštenika prima uskrsne sakramente, Crkva "rađa samu sebe", ili da se posluimo još smionijim izrazom, Crkva postaje "Bojom majkom" sudjelujući, po Duhu Svetom, u rađanju svoje djece.

Zahvaljujući tom svom teološkom radu u kojem se isprepliću Biblija, liturgija i povijest, Beda ima aktualnu poruku za različita "stanja ivota": učenjacima (*doctores ac doctrices*) doziva u svijest dvije temeljne zadaće: proniknuti u čudesa Boje riječi i predstaviti ih vjernicima na privlačan način, te izlagati dogmatske istine izbjegavajući heretičke komplikacije i dreći se "katoličke jednostavnosti", stavom malenih i poniznih kojima se Bogu svidjelo otkriti otajstva Kraljevstva; pastiri, pak, moraju dati prioritet propovijedanju, koje se ne sastoji samo u ljeporječivosti i predstavljanju svetačkih likova, već po Bedi u tu svrhu im slue i slike, procesije i hodočašća. Njih Beda podsjeća da se slue narodnim jezikom, kao što on sam čini, tumačeći na northumberlandskom narječju Oče naš, Vjerovanje i radeći sve do posljednjeg dana svojega ivota na Komentaru na Ivanovo Evanđelje na narodnom jeziku; posvećenim osobama koje predano mole Slubu časova, iveći u radosti bratsko zajedništvo i napredujući u duhovnom ivotu isposničkim ivotom i kontemplacijom, Beda preporučuje da njeguju apostolat – nitko nema evanđelje samo za sebe, već ga mora doivljavati kao dar također za druge – bilo da surađuju s biskupima u različitim vrstama pastoralnog rada u mladim kršćanskim zajednicama, bilo da pokau spremnost za evangelizacijsko poslanje među poganima, izvan vlastite zemlje, kao "peregrini pro amore Dei".

U istoj perspektivi, u komentaru na Pjesmu nad pjesmama Beda predstavlja sinagogu i Crkvu kao suradnice u širenju Boje riječi. Krist Zaručnik eli radišnu Crkvu, "preplanulu od napornog rada na poljima evangelizacije" – jasna je aluzija na tekst iz Pjesme nad pjesmama (1,5), gdje zaručnica kae: "Nigra sum sed formosa" (Crna sam ali lijepa) –, koja se dala na krčenje drugih polja ili vinograda i podizanje među novim pučanstvima "ne privremene kolibe već trajnog boravišta", to jest na ucjepljivanje evanđelja u društveno tkivo i u kulturne institucije. U toj perspektivi taj sveti naučitelj potiče vjernike laike da budu revni u vjerskom nauku te se ugledaju na ona "mnoštva koja su osjećala neutaivu glad za evanđeljem i koja nisu apostolim dala vremena ni da nešto prigrizu". Uči ih kako stalno moliti, "ponavljajući u ivotu ono što slave u liturgiji", prinoseći sva djela kao duhovnu rtvu u jedinstvu s Kristom. Roditeljima objašnjava da i u svome malom obiteljskom ozračju mogu vršiti "svećeničku slubu pastira i vođa", odgajajući kršćanski djecu te kae kako poznaje mnoge vjernike (muškarce i ene, oenjene i neoenjene) koji su "kadri ivjeti neporočnim ivotom te bi, ako bi ih se na pravi način pratilo, mogli mirne duše svakoga dana pristupati euharistijskom zajedništvu" (*Epist. ad Ecgberctum*, izd. Plummer, str. 419).

Glas o svetosti i mudrosti Beda je uivao već za ivota, zbog čega je stekao naslov "Časni" (na lat. *Venerabilis*, pr.). Tako ga naziva i papa Sergije I., kada je 701. pisao njegovu opatu traеći da mu omogući da dođe privremeno u Rimu radi savjetovanja o pitanjima od općeg interesa. Nakon njegove smrti njegovi su spisi naišli na veliki odjek i proširiše se po domovini i europskom kontinentu. Veliki misionar Njemačke, biskup sveti Bonifacije (+ 754.), više je put traio od nadbiskupa Yorka i opata Wearmouth da daju prepisati neka njegova djela te mu ih pošalju tako da on i njegovi drugovi mogu uivati duhovno svjetlo koje je iz njih zračilo. Stotinu godina kasnije Notkero Galbulo, opat u Sankt Gallenu (+ 912.), uzevši na znanje veliki Bedin utjecaj, usporedio ga je s novim suncem koje je Bog dao da grane ne sa istoka već sa zapada da bi prosvijetlilo svijet. Ostavljajući po strani retorički zanos, činjenica je da je Beda, svojim djelima, dao djelotvoran

doprinosa izgrađivanju kršćanske Europe, u kojoj su se razni narodi i kulturi međusobno stopili, dajući joj jedinstveni izgled, nadahnut na kršćanskoj vjeri. Molimo da i danas bude osoba Bedine veličine da odredi čitav kontinent ujedinjenim; molimo da svi mi budemo spremni ponovno otkriti naše zajedničke korijene, da bismo bili graditelji jedne duboko ljudske i istinski kršćanske Europe.